

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Revalidatiewetenschappen

Master in de ergotherapeutische wetenschap

Masterthesis

Meedoen en erbij horen op school: Het perspectief van ouders van kinderen in het basisonderwijs

Febe Verwilghen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Master in de ergotherapeutische wetenschap

PROMOTOR :

Prof. dr. Barbara PISKUR

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2023
2024

Faculteit Revalidatiewetenschappen

Master in de ergotherapeutische wetenschap

Masterthesis

Meedoen en erbij horen op school: Het perspectief van ouders van kinderen in het basisonderwijs

Febe Verwilghen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Master in de ergotherapeutische wetenschap

PROMOTOR :

Prof. dr. Barbara PISKUR

Master of Science in de
Ergotherapeutische wetenschap

Meedoen en erbij horen op school:

Het perspectief van ouders van kinderen in het basisonderwijs

Febe Verwilghen

Masterproef ingediend tot het verkrijgen van de graad van
Master of Science in de ergotherapeutische wetenschap

Promotor: prof. dr. Barbara Piškur
Begeleider(s): Barbara Piškur
Academiejaar 2023-2024

Abstract

Inleiding: Kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op school, waardoor het bevorderen van participatie en erbij horen binnen het onderwijs cruciaal is. De sociale omgeving, vooral de ouders, spelen een belangrijke rol. Het doel van deze studie is om inzichten te krijgen over de mate waarin kinderen in de lagere school erbij horen en meedoen, vanuit het perspectief van de ouders.

Methode: Een fenomenologisch onderzoek met semi-gestructureerde diepte interviews bij zes ouders is uitgevoerd. Binnen het fenomenologisch design werd gebruik gemaakt van de interpretatieve fenomenologische analyse (IPA).

Resultaten: Drie hoofdthema's beschrijven de perceptie van ouders over het erbij horen en de participatie van kinderen. Binnen de schoolorganisatie gaven ouders aan dat jaarlijks wisselende klassen, de organisatie van speeltijden en de beschikbaarheid van onderwijspersoneel een invloed kunnen hebben op het erbij horen. Leerkrachten kunnen dit ondersteunen door elk kind in zijn sterktes te zetten, op te treden als bemiddelaar en een vertrouwensband te ontwikkelen. Daarnaast moet de school voldoen aan de noden van het kind om erbij te horen; uitdaging bieden, kinderen actief betrekken en de ruimte bieden om te kunnen spelen met vrienden.

Conclusie: De resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan het inrichten van een inclusievere schoolomgeving, waarbij participatie en erbij horen van alle kinderen bevorderd wordt. Verder onderzoek is nodig om een breder begrip te hebben op de factoren die hieraan bijdragen, door bijvoorbeeld na te gaan wat de ervaringen zijn van kinderen met een andere culturele achtergrond of het perspectief van de kinderen zelf te onderzoeken.

Aantal woorden van de masterproef: 4670 (exclusief abstract, inhoudsopgave, bijlagen en referenties), volgens de richtlijnen van Physical & Occupational Therapy In Pediatrics

Abstract

Introduction: Children spend a lot of their time at school, making it crucial to promote participation and belonging within the educational system. The social environment, especially parents, play an important role. The aim of this study is to gain insights in the way primary school children belong and participate, from the parents' perspective.

Methods: A phenomenological study with semi-structured in-depth interviews with six parents was conducted. Within the phenomenological design, interpretative phenomenological analysis (IPA) was used.

Results: Three main themes described parents' perceptions of belonging and children's participation. Within the school organisation, parents indicated that annually changing classes, the organisation of playtimes and the availability of teaching staff can have an impact on belonging. Teachers can support this by putting each child in their strengths, acting as a mediator and developing a bond of trust. In addition, the school needs to meet the child's needs for belonging; offering challenge, actively engaging children and providing space to play with friends.

Conclusion: The results of this research can contribute to the design of a more inclusive school environment, promoting participation and belonging for all children. Further research is needed to have a broader understanding on the factors that contribute to this, by, for example, exploring the experiences of children from different cultural backgrounds or the perspective of the children themselves.

Inhoud

Situering.....	1
1 Inleiding.....	2
2 Methode.....	5
2.1 Design.....	5
2.3 Wervingsproces deelnemers.....	5
2.4 Dataverzameling.....	6
2.5 Data analyse	7
3 Resultaten	9
4 Discussie.....	14
5 Conclusie	17
Referenties.....	18
Bijlagen	1
Bijlage 1: Rekrutering	1
Bijlage 2: Informatiebrief.....	1
Bijlage 3: Geïnformeerde toestemming – blanco versie.....	1
Bijlage 4: Interviewleidraad	1

Woord vooraf

De uitwerking van deze masterproef vond plaats tijdens afgelopen academiejaar. Voor de realisatie hiervan is heel veel intrinsieke motivatie nodig. Deze haalde ik uit mijn passie voor en interesse in kinderen en de manier waarop ze functioneren, zowel individueel als in groep. Naast de intrinsieke motivatie heeft ook een deel extrinsieke motivatie en steun vanuit mijn omgeving bijgedragen aan het uiteindelijke resultaat. Deze mensen wil ik hierbij graag bedanken.

Als eerste wil ik graag mijn promotor prof. dr. Barbara Piškur bedanken. Zij heeft mij doorheen heel het proces begeleid, haar expertise gedeeld, en mij externe motivatie gegeven om door te zetten. Zij gaf mij de vrijheid om van deze masterproef mijn eigen werk te maken en hielp mij op momenten dat ik vast zat.

Daarnaast wil ik alle deelnemers aan dit onderzoek bedanken om zich open te stellen, tijd te maken en hun expertise en perspectief als ouder te delen met mij, maar ook toe te stemmen om dit te delen naar de buitenwereld. Zij deden dit volledig vrijwillig en met het nodige enthousiasme. Ook wil ik de mensen danken die hielpen bij het zoeken naar respondenten, waaronder een bijzondere dank aan Sarakasi, waar ik zelf circusles geef. Zij verspreidden informatie naar de ouders van leden, waardoor ik tot een mooi aantal van zeven respondenten kwam.

Als laatste wil ik mijn dichte omgeving, waaronder mijn ouders, vriend, familie, vrienden en medestudenten bedanken voor het eindeloze geduld en de onvoorwaardelijke steun. Zij hielpen mij met nalezen, beantwoordden mijn vragen en waren er voor mij in perioden dat het moeilijker ging. Door hen ben ik blijven doorzetten en heb ik dit resultaat kunnen afleveren.

Iedereen heeft op zijn manier een bijdrage geleverd. Bedankt hiervoor!

Febe Verwilghen

Lebbeke, mei 2024

Situering

Deze masterproef situeert zich binnen de onderwijscontext, meer specifiek de lagere scholen. Binnen deze onderwijssetting wordt steeds meer belang gehecht aan inclusiviteit, meestal voor kinderen met een ontwikkelingsstoornis of fysieke beperking. Echter is dit niet enkel relevant voor kinderen met een beperking, maar voor iedereen. Aspecten die hieraan bijdragen zijn participatie en belonging, maar ook de omgeving en de persoon. Kinderen brengen heel veel tijd door in de schoolcontext. Het is dan ook belangrijk dat ze zich hier goed voelen en een gevoel van erbij horen kunnen ervaren. Ouders zijn hier heel vaak niet van op de hoogte. Vaak krijgen ze op oudercontacten wel feedback over hoe hun kind het doet op vlak van schoolse vaardigheden, maar niet over de mate waarin het kind erbij hoort. Ook van het kind zelf krijgen ze vaak niet veel feedback. Denk maar aan een ouder die zijn/haar kind afhaalt van school en enkel 'goed' als antwoord krijgt op de vraag hoe het was op school. In dit onderzoek wordt dieper ingegaan op het perspectief van de ouders.

Het onderzoek wordt uitgevoerd op vraag van Barbara Piškur, binnen het thema autonomie en participatie, behorende tot de onderzoeksgroep REVAL van de faculteit revalidatiewetenschappen aan Universiteit Hasselt. Piškur deed reeds vaker onderzoek naar de participatie en het erbij horen van kinderen in verschillende landen, waaronder voornamelijk in Nederland. Deze masterproef is het eerste onderzoek binnen haar domein in de Belgische context. Hierdoor gaat het om een kleinschalige studie met een klein onderzoeksteam dat bestaat uit twee masterstudenten ergotherapeutische wetenschap aan de Universiteit Hasselt en de promotor, Barbara Piškur.

De masterproef is het eindwerk van de richting Master of Science in de Ergotherapeutische Wetenschap binnen UHasselt, in samenwerking met KULeuven en UGent. Deze masterproef is een alleenstaande studie die niet verbonden is aan een ander project of aan een specifieke organisatie. Het onderwerp wordt door twee studenten onderzocht in een afzonderlijke masterproef. Deze masterproef focust zich op ouders van kinderen zonder een gediagnosticeerde ontwikkelingsstoornis, terwijl de andere masterproef zich focust op kinderen met een emotionele of gedragsstoornis. De onderzoeksvraag voor dit onderzoek werd bepaald door de student in samenspraak met de promotor.

1 Inleiding

In de laatste jaren wordt er steeds meer aandacht besteed aan participatie en erbij horen (belonging) in onderzoek bij mensen met een beperking en binnen het buitengewoon onderwijs (Adair et al., 2018). De World Health Organisation (WHO) definieert participatie als iemands deelname aan het maatschappelijk leven (WHO, 2001). Imms en Green (2020) definiëren het als de aanwezigheid bij een activiteit en het niveau van betrokkenheid. De aanwezigheid wordt gedefinieerd als 'er zijn' en kan gemeten worden door de frequentie en/of de diversiteit van de activiteiten. Betrokkenheid wordt gedefinieerd als 'de ervaring van participatie en bevat elementen zoals motivatie, volharding, sociale connectie en affectie'. Naast de aanwezigheid en betrokkenheid zijn er een aantal 'family of participation-related constructs' of fPRC die de participatie beïnvloeden; de intrinsieke factoren; competentie, zelfbewustzijn en voorkeuren, en de extrinsieke factoren; context en omgeving (Imms et al., 2016).

De tweedelige definitie van Imms en Green (2020) kan toegepast worden in elke activiteit of situatie, ongeacht de mogelijkheden van het kind (Anaby et al., 2014). Zo kunnen kinderen door middel van participatie in verschillende sociale contexten (b.v. school) kennis en vaardigheden ontwikkelen die nodig zijn om in interactie te gaan, te leren, te spelen, werken en leven met andere mensen (Law, 2002; Griebler et al., 2017). Echter kunnen beperkingen met betrekking tot participatie optreden die te wijten zijn aan enerzijds kenmerken van het kind, waaronder zijn of haar capaciteit om een taak uit te voeren. Anderzijds kunnen factoren gerelateerd aan de fysieke en sociale omgeving de uitvoering beïnvloeden (Guichard & Grande, 2018). Het element rond de betrokkenheid hangt nauw samen met belonging (Karlsudd, 2022).

Belonging is een veelzijdig en multidimensioneel concept dat in de literatuur op verschillende manieren gedefinieerd wordt en is gezien als een recht van elk kind (Johansson & Einarsdottir, 2018). Het kan omschreven worden als een gevoel van verbondenheid met andere mensen, plaats en, culturen, gemeenschappen en tijden en kan zelfs zonder een gedeelde taal geconstrueerd worden in het dagelijks leven van kinderen (Juutinen et al., 2023). Belonging is een symbolische ruimte van vertrouwen, comfort, veiligheid en emotionele gehechtheid (Antonsich, 2010).

Het gaat over je thuis voelen (Yuval-Davis, 2006) en je veilig en zinvol voelen (Strnadová, 2018). Belonging kan onderverdeeld worden in het gevoel en de politiek of het beleid van het erbij horen (Juutinen et al., 2023). Het gevoel van belonging in de schoolcontext is het gevoel van kinderen dat ze zich thuis voelen in hun onderwijsgemeenschap. De politiek van belonging is de rol en verantwoordelijkheid van onderwijsinstellingen bij het bevorderen van de participatie en het recht van kinderen om erbij te horen.

Kinderen zoeken een gevoel van verbondenheid met andere kinderen en plaatsen op school. Tijdens hun kindertijd en adolescentie brengen ze een groot deel van hun tijd door op school, waardoor het essentieel is dat de leeromgeving een gevoel van erbij horen en meedoen voor kinderen bevordert (Piškur et al., 2022). De schoolomgeving kan onderverdeeld worden in een micro-, meso-, exo- en macro-niveau (Bronfenbrenner, 1994), waarbij interacties in de micro-omgeving de sterkste invloed hebben op de betrokkenheid en participatie in schoolse activiteiten (Piškur et al., 2016).

Om het gevoel van erbij te horen vorm te geven, is het belangrijk om een goed contact met de ouders te hebben (Glenn-Applegate, 2011). De ervaringen van ouders kunnen waardevol zijn omdat ze extra inzicht geven in enkele omgevingsfactoren die bijdragen aan de frequentie en de kwaliteit van de participatie van het kind (Heah et al., 2007). De mate waarin ouders ervaren dat hun kind of zij zelf erbij horen in de schoolcontext hangt af van een aantal demografische factoren zoals de leeftijd, thuistaal, woonomgeving (platteland, dorp, stad), deeltijds of voltijds werken en eerstgeborenen of niet (Karlsudd, 2022). Uit het onderzoek van Karlsudd (2022) bleek dat de meerderheid van de Zweedse ouders vindt dat hun kind een gevoel van erbij horen ervaart. Daarnaast hebben de meeste ouders vertrouwen in het personeel op school, ze gaan ervan uit dat het personeel bijdraagt aan de mate van belonging.

Er zijn reeds een groot aantal studies gedaan die het welzijn en de gevoelens dat kinderen ervaren op school beschrijven en onderzoeken (bv. Gomez-Baya et al., 2022; Gregory et al., 2021). Echter wordt bij deze studies meer vertrokken vanuit een psychologische basis dan vanuit een ergotherapeutische basis. Er werd weinig literatuur gevonden die het belang van ergotherapeutische kernconcepten zoals beloning, participatie en omgeving bij kinderen beschrijft. De studies die hierover gevonden werden, zijn uitgevoerd in een ander land (bv. Karlsudd, 2022).

Echter kunnen de voorwaarden voor belonging verschillen per samenleving (Johansson & Rosell, 2021). Er is nood aan onderzoek dat nagaat hoe een gevoel van belonging gerealiseerd wordt in de Belgische context. Het bestuderen van erbij horen is zowel voor kinderen met, als kinderen zonder beperking belangrijk. Inzichten hierover kunnen bijdragen aan het inclusief werken in een vroeg stadium om uitsluiting en pestgedrag te voorkomen en een gevoel van samenhorigheid te vergroten (Karlsudd, 2022). Het doel van deze studie is om inzichten te krijgen over de mate waarin kinderen in de lagere school erbij horen. Er werd gekozen om de ouders van lagere schoolkinderen te bevragen in plaats van de kinderen zelf, om gedetailleerde en rijke informatie te bekomen.

Er wordt vertrokken van volgende onderzoeksvraag: “Wat zijn de ervaringen van ouders over de mate waarin hun kind in de lagere school erbij hoort en mee doet op de speelplaats en in de klas?”. De PEO onderdelen van deze onderzoeksvraag worden weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1: PEO onderdelen van de onderzoeksvraag

Persoon	Ouders van lagere schoolkinderen
Exposure	School; op de speelplaats en in de klas
Outcome	Belonging, erbij horen, participatie

2 Methode

2.1 Design

Deze studie vertrekt vanuit het sociaal constructivisme waarbij gekozen werd voor een fenomenologisch design (Moon & Blackman, 2017). Fenomenologie focust op de dagelijkse leefwereld, waarbij een beschrijving wordt gegeven van hoe het 'gewone' ervaren wordt in het bewustzijn van individu's. Deze persoonlijke ervaringen kunnen gecommuniceerd worden naar anderen door middel van verhalen (Taylor, 2017). Ervaringen brengen percepties, gedachten, herinneringen, verbeeldingen en emoties met zich mee die elk een doel hebben, aangezien de respondenten hun blik richten op een specifieke gebeurtenis (Rodriguez & Smith, 2018).

Binnen deze kwalitatieve studie met een fenomenologisch design werd gebruik gemaakt van Interpretative Phenomenological Analysis (IPA), waarbij de doorleefde ervaringen en de bijhorende betekenisgeving van ouders van kinderen onderzocht werden. IPA heeft een dubbele hermeneutiek waarbij de onderzoeker betekenis geeft aan de deelnemer die betekenis geeft aan zijn/haar ervaringen (Smith et al., 2021).

2.3 Wervingsproces deelnemers

Zes respondenten namen deel aan het onderzoek. Ouders werden geïnccludeerd als ze minstens één kind hebben dat voltijds naar de lagere school gaat en indien ze beschikten over de mogelijkheid om te communiceren in het Nederlands. Ouders van kinderen met een gediagnosticeerde ontwikkelingsstoornis werden geëxcludeerd, aangezien dit onderzocht werd in de andere masterproef.

Deelnemers werden geselecteerd op basis van een purposive sampling. Volgens de IPA benadering moet deze groep zo homogeen mogelijk zijn (Spiers & Smith, 2019). De groep is bereikt door gebruik te maken van intermediairs die werkzaam zijn op een basisschool. Er werd aan hen gevraagd om te helpen bij het zoeken naar respondenten door bijvoorbeeld een oproep te plaatsen op Smartschool. Hier kwam geen respons op, waardoor een bijkomende oproep op Facebook geplaatst werd en een mail verstuurd werd via Sarakasi, waar de onderzoeker circusles geeft. De karakteristieken van de studiepopulatie zijn terug te vinden in Tabel 2.

Tabel 2: Karakteristieken van de studiepopulatie

Ouder (leeftijd)	Kind (leeftijd)	Scholingsgraad ouder	Gezins-samenstelling	Nationaliteit (thuis taal)	Woonplaats	Deeltijds /voltijds werken	Onderwijs-vorm van het kind
Moeder (47)	Jongen (10)	Bachelor	Mama, papa, oudere zus	Belg (Nederlands)	Dorp	Vier vijfde	Freinet onderwijs
Moeder (39)	Meisje (9)	Master	Mama, papa, jongere zus	Belg (Nederlands)	Stad (buitenrand)	Vier vijfde	Regulier onderwijs
Moeder (41)	Meisje (9)	Master	Mama, papa, 2 oudere zussen	Belg (Nederlands)	Gemeente	Deeltijds	Regulier onderwijs
Moeder (36)	Jongen (10)	Bachelor (toekomstige master)	Mama, papa, jongere broer en zus	Belg, mama Belg en Nederlander (Nederlands)	Gemeente	Voltijds	Regulier onderwijs
Moeder (44)	Meisje (12)	Master	Mama, papa, jongere zus	Belg (Nederlands)	Dorp	Voltijds	Leefschool
Vader (40)	Jongen (7)	Master (hogeschool lange type)	Mama, papa, 2 oudere broers	Belg (Nederlands)	Stand (buitenrand)	Voltijds	Regulier onderwijs

2.4 Dataverzameling

Semigestructureerde, individuele diepte-interviews werden uitgevoerd op basis van een interviewleidraad, bestaande uit een openingsvraag en een aantal belangrijke topics met daarbij horende open vragen. Volgens de IPA methode is dit de meest voor de hand liggende dataverzamelingstechniek (Spiers & Smith, 2019). De topiclijst werd opgesteld volgens de structuur van het Person-Environment-Occupation model (Law et al., 1996). Het PEO model toont de dynamische interactie tussen de persoon, zijn dagelijks handelen en de omgeving binnen een bepaald tijdsbestek. De drie componenten interageren voortdurend met elkaar over tijd en ruimte (le Granse et al., 2017). Voor het bepalen van de vragen werden eerdere studies gebruikt als inspiratiebron (Karlsudd, 2022; Heah, 2007). Na het opstellen van de interviewgide werd een pilootinterview gedaan bij één iemand in de omgeving van de onderzoeker. Op basis hiervan werd de interviewgide bijgesteld; vragen werden aangepast en toegevoegd. Voorbeeldvragen zijn: ‘Gaaf het kind graag naar school, waarom wel of niet?’ (P), ‘Kunt u iets zeggen over de activiteiten die voor uw kind veel betekenis geven (of belangrijk zijn) en waarom?’ (O) en ‘Wat wordt er gedaan vanuit de school (leerkracht, directie...) om kinderen te ondersteunen om mee te kunnen doen en erbij te horen?’ (E).

De interviews werden afgenomen door de onderzoeker zelf. In het geval dat één deelnemende ouder meerdere kinderen in de lagere school heeft, werd gevraagd om er één kind uit te kiezen. Er werd in samenspraak met de ouder(s) gekeken naar een gepast moment en een gepaste locatie. Meestal werd het interview bij de respondent thuis afgenomen, maar ook andere plaatsen zoals op de werkplaats van de respondent waren mogelijk. Na goedkeuring van de respondenten werden geluidsopnames gemaakt van de interviews. Deze duurden 17 tot 56:37 minuten met een gemiddelde van 36:56 minuten.

Ethische goedkeuring werd verkregen bij de Sociaal Maatschappelijke Ethische Commissie van UHasselt (UHasselt, n.d.). Deelnemers werden gevraagd een informed consent in te vullen en te ondertekenen, waarbij ze hun toestemming gaven voor hun deelname en de verwerking van hun gegevens.

2.5 Data analyse

De interviews werden voor het data-analyse proces begon, at verbatim getranscribeerd, bijgehouden en geanalyseerd in Word. Om de anonimiteit en privacy te garanderen werden in de transcripten pseudoniemen gebruikt. Deze zijn enkel beschikbaar voor de onderzoeker en promotor. Het verloop van de data-analyse volgens IPA werd gevolgd zoals weergegeven in het artikel van Spiers & Smith (2019). De analyse startte reeds bij het aandachtig luisteren naar de respondenten tijdens de interviews, waarbij gelet werd op bijvoorbeeld veranderingen in de toon. In een eerste formele fase werd het transcript gelezen en herlezen om inzicht te krijgen in de data. Vervolgens werden notities en codes bij het transcript genoteerd. Deze zijn descriptief, linguïstisch of conceptueel van aard. In een volgende stap werden deze notities veranderd in kernachtige, uitgebreide opkomende thema's waarbij gezocht werd naar overeenkomsten en verschillen in het interview. Op basis hiervan werden de thema's geclusterd in verschillende groepen die een onderverdeling van prioritaire thema's vormen. Deze stappen herhaalden zich per interview, wat zorgde voor verschillende thema's per interview. In een laatste fase werden deze thema's samengevoegd tot algemene thema's die relevant zijn voor het merendeel van de respondenten. Hierbij werd gezocht naar gelijkenissen en verschillen tussen de verschillende interviews.

2.6 Kwaliteitsborging (trustworthiness)

Het onderzoek werd uitgevoerd door een student-onderzoeker uit de Masteropleiding in de ergotherapeutische wetenschap aan de Universiteit Hasselt, onder toezicht van een promotor, Barbara Piškur. De onderzoeker had bij aanvang weinig ervaring met het uitvoeren van kwalitatief onderzoek. Het onderzoek werd benaderd vanuit een ergotherapeutisch perspectief. Barbara Piškur is assistent-professor aan de Masteropleiding in de ergotherapeutische wetenschap en REVAL aan de Universiteit Hasselt in België en hoofddocent aan de Hogeschool Zuyd in Nederland. Het beschrijven van de achtergrond en ervaring van de onderzoeker(s) kan bijdragen aan de geloofwaardigheid van het onderzoek (Shenton, 2004).

De coderingen werden gedaan door de onderzoeker, waarbij deze van het eerste interview werden voorgelegd aan de promotor en in een debriefing sessie besproken. De coderingen van de andere interviews werden niet voorgelegd. De uiteindelijke thema's werden opnieuw voorgelegd en in samenspraak tijdens de debriefing sessie aangepast. De promotor was niet betrokken bij de interviews en heeft dus een objectievere kijk op de data. Op deze wijze kon de onderzoeker reflecteren op haar aannames die het onderzoek konden beïnvloeden, wat bijdraagt aan de credibility en betrouwbaarheid van dit onderzoek (Stahl & King, 2020).

Door de gedetailleerde beschrijving van de kenmerken van de deelnemers en een uitgebreide beschrijving van de dataverzameling en -analyse kan de overdraagbaarheid naar andere contexten en de betrouwbaarheid van het onderzoek bevorderd worden (Stahl & King, 2020; Shenton, 2004).

3 Resultaten

De analyse van de interviews onthulde drie hoofdthema's die de ervaringen van ouders beschrijven over hoe hun kind erbij hoort en mee doet in de lagere school, namelijk het schoolsysteem, de ondersteuning vanuit de leerkrachten en het voldoen aan de noden van het kind. Deze hoofdthema's worden nog opgesplitst in enkele subthema's (Tabel 3).

Tabel 3: Thema's die meedoen en erbij horen in de lagere school beïnvloeden

Hoofdthema	Subthema
1. Schoolorganisatie beïnvloedt het erbij horen en welzijn van kinderen	1a. Klassen jaarlijks veranderen 1b. Organisatie van de speeltijd 1c. Beschikbaarheid van onderwijspersoneel
2. Ondersteuning vanuit de leerkracht in de klas	2a. Het kind in zijn/haar sterktes zetten 2b. Rol van bemiddelaar 2c. Vertrouwensband creëren
3. Voldoen aan de noden van het kind om erbij te horen	3a. Uitdaging 3b. Actieve inbreng 3c. Spelen met vrienden

Thema 1: Schoolorganisatie beïnvloedt het erbij horen en welzijn van kinderen

Thema 1 beschrijft hoe de schoolorganisatie het erbij horen en het welzijn van kinderen beïnvloedt door jaarlijkse wisseling van klassen, organisatie van speeltijd op school en de beschikbaarheid van onderwijspersoneel tijdens de pauzes.

Een aantal ouders gaven aan dat de **klassen jaarlijks veranderen**, ofwel doordat er gewerkt wordt met graadsklassen waarbij telkens twee leerjaren samen zitten, ofwel omdat de parallelklassen telkens gemixt worden. Ouders merkten op dat dit voor hen vaak moeilijk lijkt, omdat hun kind hierdoor niet altijd bij zijn of haar vrienden in de klas zit of omdat het hierdoor soms grote klassen zijn en dit voor ouders erg druk lijkt. Ouders zeggen echter dat hun kind vrij snel een nieuwe situatie en een nieuwe klas accepteert. De kinderen zijn van kleins af aan gewoon dat de klassen telkens gewisseld worden, kennen ze de kinderen uit de andere klassen en ervaren het hierdoor niet als moeilijk.

Volgens sommige ouders kan het mixen van klassen het erbij horen bevorderen doordat kinderen overal aansluiting vinden. Eén van de ouders vertelde:

Ouder 1: “Die klas verandert om de twee jaren. Leefgroep vijf is nu wel een klas waarin dat hij plots met andere kinderen in de klas zit waar dat hij nooit eerder mee in de klas heeft gezeten en hij sluit daar nieuwe vriendschappen. Dus op zich heeft dat dan weer een voordeel.”

Daarnaast heeft ook de **organisatie van de speeltijd**, en voornamelijk de middagspeeltijd, een invloed op de mate van erbij horen van kinderen. Verschillende ouders zeiden dat er tijdens de (middag)speeltijd meer ruimte is voor hun kind om er niet bij te horen dan in de klas, omdat de leerkracht daar minder ondersteuning biedt. De aanwezigheid van een leerkracht is bevorderlijk en creëert positievere ervaringen voor kinderen op het gebied van erbij horen en gelijkheid;

Ouder 2: “Ik denk wel dat dat [erbij horen] op de speelplaats, euhm, meer uitgesproken is omdat daar minder controle is. Dat die kinderen gewoon doen wat ze willen en je merkt dat dan kinderen met sterke karakters veel meer bepalen en de lijnen uitzetten ook voor anderen. Terwijl dat ik denk, in de klas hebben die daar niet altijd ruimte voor of zal dat misschien wat onderhuidser zijn of zo.”

Ouders vertelden ook over de **beschikbaarheid van onderwijspersoneel** tijdens de pauzes. Sommige scholen kiezen ervoor om tijdens de middagspeeltijd vrijwilligers in te zetten. Deze mensen kennen de kinderen vaak minder goed en hebben het soms te druk met bijvoorbeeld kinderen te verzorgen, waardoor er minder aandacht gaat naar het zorgen dat elk kind erbij hoort.

Ouder 3: “Ze hebben die middagspeeltijd een paar jaar geleden, na een enquête ook veel ingekort. Dat was denk ik bijna anderhalf uur en als er iets gebeurde van pesten ofzo, was dat heel vaak dan. Omdat dat zo een heel, ja, groot gat was. Waar dat dan ook één toezichter was, dat is dan geen leerkracht ook, een toezichter, die dan, ja, ook open knietjes moest verzorgen en op het toilet moest helpen. En ja, je voelde, dat was zo een moment met weinig toezicht en dat was dan zo de kans voor, ja, verloren lopen of pestgedrag, of... En ze hebben dat daarom ook wel ingekort, heel bewust.”

Thema 2: Ondersteuning vanuit de leerkrachten in de klas

Een tweede belangrijk thema om het erbij horen op school te ondersteunen, is de ondersteuning vanuit de (klas)leerkracht(en). Ouders vinden het belangrijk dat de leerkracht aandacht heeft voor elk kind in de klas en het **kind in zijn/haar sterktes zet** door bijvoorbeeld het kind regelmatig aan het woord te laten of door het kind taken of opdrachten te geven die afgestemd zijn op de interesses en talenten van het kind.

Ouder 2: “Als de meester haar nekeer aan het woord laat. Hij heeft dat op het oudercontact ook gezegd. [Naam van het kind] leest veel, of die luistert zo naar die podcasts over wetenschappen en al. Dus die heeft er zo van van die weetjes kennis over. En dan kan hij soms aan haar vragen, of kan zij zo nekeer iets aanvullen. En dat vindt ze, denk ik wel heel tof dat ze dat dan zo kan vertellen en kan uitleggen aan de rest.”

Daarnaast speelt de leerkracht vaak de rol van **bemiddelaar** bij conflicten. Sommige ouders gaven aan dat de leerkracht eerst de kinderen het zelf laat oplossen en indien ze er niet uit geraken, er samen naar een oplossing gezocht wordt. Ouders hechten er belang aan dat de leerkracht problemen en andere zaken bespreekbaar maakt.

Ouder 4: “Ik schat wel in dat die [de klasleerkracht] een heel grote meerwaarde kan hebben, omdat die elk kind op zich wel heel goed kent en ook wel goed weet hoe dat de klas onderling functioneert. Euhm. Dus ik denk heel veel dingen bespreekbaar maken, openstellen, durven benoemen, euh, met de kinderen aanpakken.”

Een paar ouders gaven ook aan dat het belangrijk is voor hun kind dat er een **vertrouwensband** is met de leerkracht, terwijl anderen aangaven dat hun kind hier niet veel belang aan hecht. Ouders geven aan dat zowel zij zelf als hun kinderen het belangrijk vinden dat de leerkracht makkelijk aanspreekbaar en bereikbaar is en dat ze er terecht kunnen bij problemen. Voor kinderen is dit meestal wel het geval, echter houden ouders er verschillende meningen op na. Sommige ouders vertelden dat de leerkracht(en) heel makkelijk aanspreekbaar zijn, terwijl anderen aangaven dat ze deze slechts twee keer per jaar op het oudercontact zien. Deze ouders hebben minder ruimte om op een informele manier te vragen hoe het gaat met het kind op school.

Respondent 6 benadrukt het belang van een goede band met de leerkracht:

Ouder 6: “Hoe goed een kind zich betrokken voelt, is hoe lief een juf [is], wanneer moet een juf echt lief zijn. Dus, bijvoorbeeld [naam van de broer] had in het derde een heel lieve juf en dan was hij heel blij en voelde hij zich echt heel. En vorig jaar had hij een heel strenge juf en die was echt zo van, je moet flink [zijn] en, ja hij is een babbelkont en die is bij zijn vrienden zo constant wat dingen. En daar werd hij heel ongelukkig, daar was hij echt triestig van.”

Thema 3: Voldoen aan de noden van het kind om erbij te horen

Een laatste thema dat vaak aan bod kwam zijn de noden van het kind. Veel ouders gaven aan dat hun kind nood heeft aan **uitdaging**. Kinderen zoeken zowel in hun spel als bij opdrachten in de klas naar uitdaging. Indien dit er niet is wordt iets snel als saai ervaren door het kind, wat zorgt voor vermijdingsgedrag en een kans geeft op leerachterstand. Echter kunnen activiteiten of taken die te uitdagend zijn zorgen voor negatieve ervaringen en een laag zelfbeeld.

Ouder 1: “[Naam van het kind] is eigenlijk volgens mij vrij clever, maar is ook rap verveeld en zoekt meer uitdaging in spel en bouwen, enzovoort. En al dat taakgerichte op een blaadje, daar zit weinig spanning voor hem aan, waardoor dat hij dat, soms neigt hij om dat te vermijden.”

Kinderen hebben graag een **actieve inbreng** en ook de ouders hechten hier veel waarde aan. Ouders gaven aan dat het voor hun kind belangrijk is om te kunnen praten of weetjes te vertellen aan de anderen in de klas, zodat het kind zich een gelijkwaardig deel van de klas voelt. Dit zorgt ervoor dat kinderen de nodige uitdaging ervaren, ze kunnen zich bijvoorbeeld uitleven in het maken van een presentatie en kunnen zelf kiezen hoe ver ze gaan in het opzoeken van weetjes.

Ouder 5: “Ik denk dat ze dan vooral tevreden is dat ze zo iets heeft van oké mijn idee wordt gezien, of niet perse dat die gaan weerhouden worden, maar wel van oké, er wordt geluisterd.”

Als laatste gaven veel ouders aan dat hun kind graag naar school gaat omdat ze er kunnen **spelen met hun vrienden**. Dit zorgt ervoor dat ze soms activiteiten mee doen die ze minder leuk vinden, maar zo toch bij hun vrienden kunnen zijn en er kunnen bij horen. Ouders gaven aan dat dit meestal een vaste vriendengroep is met wisselende 'beste vrienden'. Tijdens de speeltijden spelen de kinderen ook met kinderen uit andere klassen en van andere leeftijden. Daarnaast vertelden ouders dat ook hun kind het belangrijk vindt dat iedereen erbij hoort op school en dat ze kunnen zijn wie ze willen zijn zonder dat ze worden uitgelachen. Ruzie op school zorgt ervoor dat kinderen niet graag gaan naar school.

Ouder 4: "Ja, was er één kindje waar het niet zo goed mee ging en dat vond hij heel lastig en dan had hij soms wel geen zin om te gaan. Omdat hij niet wist, gaat er weer ruzie zijn of niet."

Ouders gaven aan dat het belangrijk is dat de school en het schoolpersoneel tracht te voldoen aan deze noden zodat het kind zich goed voelt op school en een gevoel van erbij horen ervaart.

4 Discussie

Het doel van dit onderzoek was om na te gaan wat de ervaringen zijn van ouders van lagere schoolkinderen over de mate waarin hun kind erbij hoort en mee doet op school, dit zowel in de klas als op de speelplaats. De resultaten beschrijven in drie hoofdthema's hoe de mate van erbij horen en het meedoen op school worden beïnvloed; de schoolorganisatie, de mate van ondersteuning door leerkrachten en het voldoen aan de noden van het kind. Binnen het thema van schoolorganisatie gaven ouders aan dat het wisselen van klassen, de organisatie van de speeltijd en de beschikbaarheid van schoolpersoneel het erbij horen kan beïnvloeden. Daarnaast gaven de ouders aan dat het belangrijk is dat de klasleerkracht elk kind in zijn sterkte zet, dat deze optreedt als een bemiddelaar en dat een vertrouwensband met de leerkracht kan bijdragen aan het erbij horen op school. Als laatste gaven de ouders aan dat kinderen nood hebben aan uitdaging, een actieve inbreng en ruimte om te spelen met vrienden, waarbij ze zelf kunnen ervaren dat iedereen erbij hoort. Het is belangrijk dat de school deze noden invult.

Erbij horen kan gezien worden als een recht van elk kind (Johansson & Einarsdottir, 2018). Artikel 24 van het verdrag van de Verenigde Naties benadrukt het recht op inclusief onderwijs waar iedereen mee kan doen en voldaan wordt aan ieders individuele behoeften, dit voor zowel kinderen met als zonder beperking (Unia, 2019). Het is belangrijk dat de schoolorganisatie een kader biedt om dit te bevorderen en om te voldoen aan de individuele noden van kinderen. Echter heeft recent onderzoek aangetoond dat het erbij horen en het bevorderen hiervan zelden aan bod komt in onderwijscurricula (Piškur et al., 2022). Dit onderzoek zou kunnen bijdragen aan het bieden van een kader voor het belang van erbij horen in onderwijscurricula en het hebben van inclusieve schoolomgevingen, waarbij iedereen, met of zonder beperking, een gevoel van erbij horen ervaart.

Daarnaast is het gevoel van erbij te horen essentieel voor een goed functionerende leersituatie (Holfve-Sabel, 2006). Ouders in dit onderzoek benadrukten het belang van het hebben van vrienden op school. Het gevoel deel uit te maken van een grotere groep is essentieel voor het meedoen en erbij horen van hun kind. Verder beschrijven de ouders in deze studie de rol van bemiddelaar die leerkrachten op zich nemen.

Echter kan er een verschil zitten in de manier hoe juffen en meesters omgaan met een conflict en kan dit ook een invloed hebben op de mate van erbij horen (Demetriou et al., 2009). Binnen het subthema van een vertrouwensband met de leerkracht kunnen er verschillen zijn tussen jongens en meisjes, het geslacht van de leerkracht en de manier waarop ze in interactie gaan. Het zou kunnen dat meisjes bijvoorbeeld sneller een vertrouwensband hebben met een vrouwelijke leerkracht en dus sneller een gevoel van erbij horen ervaren bij een juf (Spilt et al., 2012).

Dit onderzoek omtrent de mate van erbij horen van kinderen op school is vrij nieuw binnen het onderzoeksdomein. De resultaten geven een ruimer zicht op de thema's die volgens ouders de mate van erbij horen van kinderen op school kunnen bevorderen. Door ouders te betrekken in de schoolse activiteiten stijgt de kwaliteit (Bulotsky-Shearer et al., 2012), de mogelijkheden voor inclusiviteit (Morrone & Matsuyama, 2020) en de sociale gelijkheid (Crosnoe et al., 2012). In dit onderzoek gaven ouders aan dat sommige kinderen gepest worden of er minder snel bij horen tijdens de middagpauze omdat er dan een beperkt toezicht is. Inzichten zoals dit kunnen bijdragen aan het voorkomen van uitsluiting en pestgedrag en het vergroten van een gevoel van saamenhorigheid (Karlsudd, 2022).

Net zoals in het onderzoek van Karlsudd (2022), geven enkele ouders aan dat hun kind erbij hoort op school en dat de leerkrachten en ander schoolpersoneel hieraan bijdragen. Deze ouders in dit onderzoek zijn tevreden over de betrokkenheid van hun kind en vinden dat de school, voornamelijk tijdens de lessen en in de mate van het mogelijke, voldoende doet om dit te ondersteunen.

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen. De dataverzameling en data-analyse gebeurde hoofdzakelijk door één onderzoeker met weinig ervaring met de IPA benadering en kwalitatief onderzoek in het algemeen. De coderingen van één interview en de thema's werden nadien besproken met de promotor om na te gaan of deze representatief waren. Echter zouden de resultaten nog geloofwaardiger zijn als het hele proces, zowel het afnemen van de interviews als het analyseren, door twee onderzoekers gebeurden om zo de subjectiviteit te beperken. Daarnaast kan een membercheck gedaan worden door de transcripten of samenvattingen door te sturen naar de deelnemers om de geloofwaardigheid te vergroten. Ook een triangulatie van data, door bijvoorbeeld de interviews te combineren met observaties, zou dit kunnen vergroten.

De steekproef was relatief klein en homogeen, waarbij voornamelijk hoog opgeleide moeders met een Belgische nationaliteit deelnamen aan het onderzoek. Het aantal deelnemers aan dit onderzoek valt binnen de marge van vijf tot zestien deelnemers, dat aangeraden wordt binnen de IPA methode (Spiers & Smith, 2020). Daarnaast wordt binnen IPA aangeraden een zo homogeen mogelijke steekproef te includeren. Dit om de kans te vergroten dat verschillen in ervaringen het resultaat zijn van individuele verschillen en niet van bijvoorbeeld sociaaleconomische verschillen. Het is onduidelijk of de betekenis die ouders geven aan verschillende activiteiten van het kind gelijk is aan de persoonlijke betekenis die het kind zelf ervaart. Toekomstig onderzoek zou kunnen nagaan wat de noden zijn vanuit het perspectief van de kinderen en welke strategieën zij gebruiken om erbij te horen. Als vervolg hierop zouden deze noden en strategieën vanuit het perspectief van de kinderen vergeleken kunnen worden met de perspectieven van ouders, alsook die van leerkrachten, paramedici tewerkgesteld in scholen en ander schoolpersoneel.

5 Conclusie

Deze studie beschreef de ervaringen van ouders over de mate waarin hun kind in de lagere school erbij hoort. Alle ouders gaven aan dat hun kind erbij hoort op school en dat ze tevreden zijn over de betrokkenheid van hun kind. Ondanks dat de meeste ouders vinden dat, voor hun kind, de school voldoende doet in de mate van het mogelijke om dit te ondersteunen, geven zij aan dat er enkele beïnvloedende factoren zijn voor de mate van erbij horen op school. Deze kunnen onderverdeeld worden in drie hoofdthema's de schoolorganisatie, de ondersteuning vanuit de leerkrachten en het voldoen aan de noden van het kind.

Aangezien kinderen veel van hun tijd doorbrengen op school, is het belangrijk dat ze hier een gevoel van erbij horen ervaren. Dit onderzoek omtrent de ervaringen van ouders over de mate waarin hun kind erbij hoort op school is vrij nieuw binnen dit onderzoeksgebied en kan bijdragen aan de onderwijspraktijk. Lagere scholen en andere pediatrische diensten kunnen baat hebben bij deze perspectieven van ouders om meer aandacht te besteden aan de aspecten van erbij horen en meedoen op school. Het kan een kader bieden om het erbij horen en meedoen op school te bevorderen.

Referenties

- Adair, B., Ullenhag, A., Rosenbaum, P., Granlund, M., Keen, D., & Imms, C. (2018). Measures used to quantify participation in childhood disability and their alignment with the family of participation-related constructs: a systematic review. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 60(11), 1101–1116. <https://doi.org/10.1111/dmcn.13959>.
- Anaby, D., Law, M., Coster, W., Bedell, G., Khetani, M., Avery, L. & Teplicky, R. (2014). The mediating role of the environment in explaining participation of children and youth with and without disabilities across home, school and community. *Archives of physical medicine and rehabilitation*, 95(5), 908-917. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2014.01.005>.
- Antonsich, M. (2010). Searching for Belonging—An Analytical Framework. *Geography compass*, 4(6), 644-659. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8198.2009.00317.x>.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. *International Encyclopedia of Education*, 3, 37-43. https://impactofspecialneeds.weebly.com/uploads/3/4/1/9/3419723/ecological_models_of_human_development.pdf.
- Bulotsky-Shearer, R.J., Wen, X., Faria, A.M., Hahs-Vaughn, D.L., & Korfmacher, J. (2012). National profiles of classroom quality and family involvement: a multilevel examination of proximal influences on Head Start children's school readiness. *Early childhood research quarterly*, 27(4), 627-639. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2012.02.001>.
- Crosnoe, R., Augustine, J.M., & Huston, A.C. (2012). Children's early child care and their mothers' later involvement with schools. *Child development*, 83(2), 758-772. <https://doi.org/10.1111/j.14678624.2011.01726.x>.
- Demetriou, H., Wilson, E., & Winterbottom, M. (2009). The role of emotion in teaching: are there differences between male and female newly qualified teachers' approaches to teaching?. *Educational Studies*, 35(4), 449–473. <https://doi.org/10.1080/03055690902876552>.
- Duran, A., Dahl, L.S., Stipeck, C., & Mayhew, M.J. (2020). A Critical Quantitative Analysis of Students' Sense of Belonging: Perspectives on Race, Generation Status, and

- Collegiate Environments. *Journal of College Student Development*, 61(2), 133-153. <https://doi.org/10.1353/csd.2020.0014>.
- Glenn-Applegate, K., Pentimonti, J., & Justice, L.M. (2011). Parents' selection factors when choosing preschool programs for their children with disabilities. *Child & youth care forum*, 40(3), 211-231. <https://doi.org/10.1007/s10566-010-9134-2>.
- Gomez-Baya, D., Garcia-Moro, F. J., Nicoletti, J. A. & Lago-Urbano, R. (2022). A Cross-National Analysis of the Effects by Bullying and School Exclusion on Subjective Happiness in 10-Year-Old Children. *Children*, 9(2). <https://doi.org/10.3390/children9020287>.
- Gregory, T., Sincovich, A., Brushe, M., Finlay-Jones, A., Collier, L. R., Grace, B., Sechague Monroy, N. & Brinkman, S. A. (2021). Basic epidemiology of wellbeing among children and adolescents: A cross-sectional population level study. *SSM - Population Health*, 15. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2021.100907>.
- Griebler, U., Rojatz, D., Simovska, V., & Forster, R. (2017). Effects of student participation in school health promotion: a systematic review. *Health promotion international*, 32(2), 195-206. <https://doi.org/10.1093/heapro/dat090>.
- Guichard, S. & Grande, C. (2018). Differences between pre-school children with and without special educational needs functioning, participation and environmental barriers at home and in community settings: an international classification of functioning, disability, and health for children and youth approach. *Frontiers in education*, 3. <https://doi.org/10.3389/feduc.2018.00007>.
- Heah, T., Case, T., McGuire, B. & Law, M. (2007). Successful participation: The lived experience among children with disabilities. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 74(1), 38-47. <https://doi.org/10.2182/cjot.06.10>.
- Holfve-Sabel, M.A. (2006). A comparison of student attitudes towards school, teachers and peers in Swedish comprehensive schools now and 35 years ago. *Educational research*, 48(1), 55-75. <https://doi.org/10.1080/00131880500498446>.
- Imms, C., Granlund, M., Wilson, P. H., Steenbergen, B., Rosenbaum, P. L., & Gordon, A. M. (2016). Participation, both a means and an end: a conceptual analysis of processes and outcomes in childhood disability. *Developmental Medicine And Child Neurology/Developmental Medicine & Child Neurology*, 59(1), 16–25. <https://doi.org/10.1111/dmcn.13237>.

- Imms, C. & Green, D. (2020). *Participation: optimising outcomes in childhood-onset Neurodisability*. London: Mac Keith Press.
- Johansson, E., and Einarsdottir, J. (2018). *Values in Early Childhood Education: Citizenship for Tomorrow*. University of Oxford.
- Johansson, E., & Rosell, Y. (2021). Social sustainability through children's expressions of belonging in peer communities. *Sustainability*, 13(7), 3839. <https://doi.org/10.3390/su13073839>.
- Juutinen, J., Ólafsdóttir, S. M. & Einarsdóttir, J. (2023). Children's belonging constructed through material relations in multicultural early settings. *Scandinavian Journal of Educational Research*. <https://doi.org/10.1080/00313831.2023.2196540>.
- Karlsudd, P. (2022). Swedish Parents' Perspectives of Belonging in Early Years Education. *Frontiers in education*, 7. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.930909>.
- Law, M., Cooper, B., Strong, S., Stewart, D., Rigby, P., & Letts, L. (1996). The Person-Environment-Occupation Model: A Transactive Approach to Occupational Performance. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 63(1), 9–23. <https://doi.org/10.1177/000841749606300103>.
- Law, M., (2002). Participation in the occupations of everyday life. *American journal of occupational therapy*, 56(6), 640-649.
- le Granse, M., van Hartingsveldt, M., & Kinébanian, A. (2017). *Grondslagen van de ergotherapie* (Herz. Ed.). Bohn Stafleu van Loghum.
- Moon, K. & Blackman, D. (2017, 2 mei). A guide to ontology, epistemology, and philosophical perspectives for interdisciplinary researchers. *Integration and Implementation Insights*. Geraadpleegd op 22 december 2023, van <https://i2insights.org/2017/05/02/philosophy-for-interdisciplinarity/>.
- Morrone, M.H. & Matsuyama, Y. (2020). Hopeful and sustainable future: A model of caring and inclusion at a Swedish preschool. *Childhood education*, 96(5), 64-68. <https://doi.org/10.1080/00094056.2020.1824516>.
- Piškur, B., Meuser, S., Jongmans, M.J., Ketelaar, M., Smeets, R.J.E.M., Casparie, B.M., Haarsma, F.A., & Beurskens, A.J.H.M. (2016). The lived experience of parents enabling participation of their child with a physical disability at home, at school and in the community. *Disability and rehabilitation*, 38(8), 803. <https://doi.org/10.3109/09638288.2015.1061612>.

- Piškur, B., Takala, M., Berge, A., Eek-Karlsson, L., Ólafsdóttir, S. M., & Meuser, S. (2022). Belonging and participation as portrayed in the curriculum guidelines of five European countries. *Journal of Curriculum Studies*, 54(3), 351–366. <https://doi.org/10.1080/00220272.2021.1986746>.
- Rodriguez, A. & Smith, J. (2018). Phenomenology as a healthcare research method. *Evidence-based nursing*, 21(4), 96-98. <https://doi.org/10.1136/eb-2018-102990>.
- Shenton, A. K., Jr. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63–75. https://www.pm.lth.se/fileadmin/migrated/content_uploads/Shenton_Trustworthiness.pdf.
- Smith, J.A., Flowers, P., & Larkin, M. (2021). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research* (2nd edition). SAGE Publications Ltd.
- Spiers, Johanna., & Smith, J. A. (2020). *Interpretative phenomenological analysis* (P. Atkinson, S. Delamont, A. Cernat, J. W. Sakshaug, & R. A. Williams, Eds.). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781526421036813346>.
- Spilt, J.L., Koomen, H.M.Y., & Jak, S. (2012). Are boys better off with male and girls with female teachers? A multilevel investigation of measurement invariance and gender match in teacher–student relationship quality. *Journal of School Psychology*, 50, 363-378. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jsp.2011.12.002>.
- Stahl, N. A., & King, J. R. (2020). Expanding Approaches for Research: Understanding and Using Trustworthiness in Qualitative Research. *Journal of Developmental Education*, 44(1), 26–28.
- Strnadová, I., Johnson, K., & Walmsley, J. (2018). “... But if You’re Afraid of Things, How are You Meant to Belong?” What Belonging Means to People with Intellectual Disabilities?. *Journal of applied research in intellectual disabilities*, 31(6), 1091-1102. <https://doi.org/10.1111/jar.12469>.
- Taylor, R.R. (2017). *Kielhofner’s Research in Occupational Therapy: Methods of Inquiry for Enhancing Practice* (2nd edition). F.A. Davis Company.
- UHasselt. (n.d.). *Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie*. Geraadpleegd op 28 mei 2023, van <https://www.uhasselt.be/nl/aparte-sites-uhasselt/smec>.
- Unia. (2019). *Richtlijnen voor artikel 24: Het recht op inclusief onderwijs*. Geraadpleegd op 22 mei, van https://www.unia.be/files/Documenten/Wetgeving/General_Comment_No_4_Klare_Taal.pdf.

- World Health Organization. (2001). *International classification of functioning, disability and health. version for children and youth: ICF-CY*. Geneva: WHO.
- Yuval-Davis, N. (2006). Belonging and the politics of belonging. *Patterns of Prejudice*, 40(3), 197-214. <https://doi.org/10.1080/00313220600769331>.

Bijlagen

Bijlage 1: Rekrutering

Beste ouder(s),

Ik ben Febe Verwilghen en zit momenteel in mijn laatste jaar aan de master in de ergotherapeutische wetenschappen. Voor mijn masterproef ben ik op zoek naar ouders die willen deelnemen aan individuele diepte-interviews over de mate waarin je kind erbij hoort op school. Hieronder korte maar krachtige informatie over het onderzoek. Meer info vindt u in het inlichtingenblad voor de deelnemers, toegevoegd in bijlage.

Wie?: Ouder van minstens één kind dat voltijds naar de lagere school gaat

Wat?: Individuele diepte-interviews over de mate waarin je kind erbij hoort op school

Wanneer?: Voor februari

Waar?: Kan onderling afgesproken worden. Bij voorkeur een vertrouwde omgeving waar geen andere personen aanwezig zijn, zodat het interview niet gestoord wordt.

Hoe?: Contacteer mij via febe.verwilghen@student.uhasselt.be

Bij interesse (of geen interesse) mag u het toestemmingsformulier invullen en mij bezorgen via bovenstaand mailadres, of indien gewenst kan dit afgegeven worden tijdens het interview. Ook bij vragen kan u mij contacteren op bovenstaand mailadres.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,
Febe Verwilghen

Bijlage 2: Informatiebrief

Inleiding

Beste,

Met deze informatiebrief wil ik u informeren over het meedoen aan dit sociaal-maatschappelijk onderzoek. Het onderzoek wordt gedaan in het kader van een Masterproef aan de opleiding Ergotherapeutische wetenschap. Meedoen is vrijwillig.

Deze brief geeft meer informatie over wat voor onderzoek er gedaan wordt, wat het voor u betekent en wat de voordelen en nadelen zijn. Na het lezen van deze brief kan u beslissen of u wilt meedoen. Als u wilt meedoen wordt gevraagd het toestemmingsformulier in te vullen en ons te bezorgen.

Stel uw vragen

Voordat u beslist of u wilt meedoen aan dit onderzoek, krijgt u uitleg over wat het onderzoek inhoudt. Lees deze informatie rustig door en vraag de onderzoeker om uitleg indien u vragen heeft. U kunt de onderzoeker ook om aanvullende informatie vragen indien gewenst. De contactgegevens van de onderzoeker zijn te vinden op het einde van deze brief.

1. Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van de studie is te onderzoeken in welke mate kinderen in de lagere school erbij horen en hoe dit zich uit in de gedragingen. Dit wordt onderzocht door de ervaringen van ouders te bevragen over de participatie, inclusie en belonging van hun kind op school, zowel op de speelplaats als in de klas.

Met participatie wordt de betrokkenheid van het kind bedoeld. De mate waarin het kind actief deelneemt aan activiteiten, spelen, gesprekken, enz. Inclusie gaat over de mate waarin het kind dezelfde kansen krijgt als andere kinderen, ongeacht het geslacht, religie, achtergrond, cultuur en fysieke en mentale mogelijkheden. Mag het kind mee doen, praten en beslissen, zowel van de andere kinderen als van de leerkrachten? Deze twee begrippen hangen nauw samen met belonging, vrij vertaald als 'erbij horen'. Voelt het kind zich thuis op school? Voelt het kind zich verbonden met de andere kinderen op school en de leerkrachten, maar ook met de school als fysieke omgeving? Geeft de schoolcontext het kind een gevoel van vertrouwen en veiligheid?

Belonging vormt het centrale thema van dit onderzoek. Hierover is reeds weinig onderzoek gedaan in de Belgische context. Met dit onderzoek willen we een beter zicht krijgen over de mate waarin ouders vinden dat hun kind in de lagere school erbij hoort en wat hun ervaringen hierbij zijn.

2. Wat meedoen inhoudt?

Deelname aan het onderzoek bestaat uit het afleggen van een interview. Tijdens dit interview zal gevraagd worden naar uw ervaringen. Het interview is semi gestructureerd, wat wilt zeggen dat er door de onderzoeker op voorhand een lijst wordt opgemaakt met belangrijke topics en daarbij horende vragen. Deze vragen zijn open vragen waar u een uitgebreid antwoord op kunt geven. Tijdens de interviews wordt een opname gemaakt die enkel dient voor het uitschrijven. Deze opnames worden met niemand gedeeld en zullen enkel beschikbaar zijn voor de onderzoeker. Indien u dit wenst kunt u het uitgeschreven interview nalezen en waar nodig aanpassingen vragen.

Indien u meerdere kinderen heeft die naar de lagere school gaan, zal gevraagd worden om één kind te kiezen waarover het interview zal gaan.

Het tijdstip en de locatie van het interview worden in samenspraak vastgelegd. Bij voorkeur is dit een voor u vertrouwde omgeving waar geen andere personen aanwezig zijn die het interview kunnen storen.

3. Wat wordt er van u verwacht?

Aan het onderzoek zijn enkele voorwaarden verbonden:

- U heeft minstens één kind dat voltijds naar de lagere school gaat.
- U beschikt over de mogelijkheid om in het Nederlands te communiceren.

Tijdens het interview wordt verwacht dat u eerlijke antwoorden geeft op de vragen. Het onderzoek heeft er geen baat bij als u bepaalde zaken bijvoorbeeld positiever of negatiever verwoordt dan het in werkelijkheid is.

4. Wat zijn de voordelen en nadelen als u meedoet aan het onderzoek?

Voordelen van meedoen aan het onderzoek kunnen zijn:

- Indien u dit wenst kan u na het afronden van het onderzoek de resultaten toegestuurd krijgen. U kan hierdoor inzicht krijgen in de mate waarin andere kinderen erbij horen en belangrijke conclusies.
- U kunt bijdragen aan het onderzoeken van een relatief nieuw thema in de Belgische/Vlaamse context.
- U kunt bijdragen aan het behalen van een masterdiploma door de onderzoeker.

Aan dit onderzoek zijn geen grote nadelen verbonden. Buiten het vrij maken van tijd zult u geen ongemakken ondervinden. Het afnemen van het interview wordt geschat op één tot twee uur.

5. Als u zelf niet wilt meedoen of wilt stoppen met het onderzoek?

U beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Deelname is volledig vrijwillig. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen en u bent ook niet verplicht te zeggen waarom u niet wilt meedoen. Indien gewenst kunt u uw redenen hiervoor wel aangeven op het toestemmingsformulier, u vult dan alleen het laatste tekst-vak in.

Als u wel meedoet, kunt u zich altijd bedenken en toch stoppen, ook tijdens het interview. U hoeft niet te zeggen waarom u stopt, dit mag wel. U moet dit wel direct melden aan de onderzoeker. De gegevens die tot dat moment zijn verzameld, worden wel gebruikt voor het onderzoek.

6. Wanneer stopt het onderzoek?

Uw deelname aan het onderzoek stopt als

- U het interview heeft afgelegd.
- U zelf kiest om te stoppen.
- Het einde van het hele onderzoek is bereikt.

7. Wat doen we met uw gegevens?

Voor dit onderzoek worden een aantal persoonsgegevens verzameld, waaronder uw leeftijd, thuistaal, woonplaats (platteland, dorp of stad), gezinssamenstelling, werkgerelateerde zaken, enz. Het verzamelen, gebruiken en bewaren van uw gegevens is nodig om de resultaten te kunnen interpreteren. Eerder onderzoek heeft namelijk aangetoond dat deze zaken verband houden met de mate waarin ouders ervaren dat hun kind erbij hoort.

Vertrouwelijkheid van uw gegevens

De gegevens worden anoniem verwerkt. Dit betekent dat gedurende het hele analyseproces nooit uw volledige naam gebruikt zal worden, wel een afkorting hiervan. Enkel de onderzoeker hebben toegang tot deze gegevens. In de masterproef wordt enkel een globaal overzicht van de persoonlijke gegevens van alle deelnemers gepubliceerd. Met deze gegevens zal u niet geïdentificeerd kunnen worden. Uw naam, noch initialen worden niet gepubliceerd.

Toegang tot uw gegevens voor controle

Enkel de onderzoeker en eventueel de promotor zullen toegang hebben tot uw gegevens. Wij vragen u hiervoor toestemming te geven.

Bewaartermijn gegevens

Uw gegevens zullen maximum tien jaar bewaard worden.

Intrekken toestemming

U kunt uw toestemming voor het gebruik van uw persoonsgegevens altijd weer intrekken. De onderzoeksgegevens die zijn verzameld tot het moment dat u uw toestemming intrekt worden nog wel gebruikt in het onderzoek.

8. Krijgt u een vergoeding als u meedoet aan het onderzoek?

U ontvangt geen vergoeding voor deelname aan dit onderzoek.

9. Heeft u vragen of een klacht?

Bij vragen of klachten kunt u contact opnemen de onderzoeker, Febe Verwilghen.

10. Hoe geeft u toestemming voor het onderzoek?

Indien u wil deelnemen aan dit onderzoek, vragen wij u het bijbehorende toestemmingsformulier in te vullen en naar ons terug te sturen. Door schriftelijke toestemming geeft u aan dat u de informatie heeft begrepen en instemt met deelname aan het onderzoek. U kan een kopie van de toestemmingsverklaring nemen voor uzelf om te bewaren.

Dank voor uw aandacht.

Bijlage 3: Geïnformeerde toestemming – blanco versie

Geïnformeerde toestemming

Titel van het onderzoek:

‘Hoe voelt mijn kind zich op school?’

Naam + contactgegevens**promotor en onderzoeker:**Student:

Verwilghen Febe

febe.verwilghen@student.kuleuven.be

0478819158

Promotor:

Barbara Piškur

barbara.piskur@zuyd.nl

Doel en methodologie van het onderzoek:

Onderzoeken van de ervaringen van ouders over de mate waarin hun kind in de lagere school erbij hoort op de speelplaats en in de klas. Deze ervaringen worden bevraagd door middel van individuele semi gestructureerde interviews.

Duur van het experiment:

Er wordt geschat dat de interviews één tot twee uur duren.

- Ik heb de informatiebrief gelezen. Ik kon vragen stellen. Mijn vragen zijn voldoende beantwoord. Ik had genoeg tijd om te beslissen of ik meedoe.
- Ik begrijp wat van mij verwacht wordt tijdens dit onderzoek.
- Ik weet dat ik zal deelnemen aan volgende proeven of testen:
Individueel semi gestructureerd interview over de mate waarin mijn kind in de lagere school erbij hoort op de speelplaats en in de klas.
- Mijn deelname levert een bijdrage aan het wetenschappelijk onderzoek. Ik weet dat ik geen verdere beloning of compensatie voor mijn deelname zal ontvangen.
- Ik begrijp dat mijn deelname aan deze studie vrijwillig is. Ik heb het recht om mijn deelname op elk moment stop te zetten. Daarvoor hoef ik geen reden te geven en ik weet dat daaruit geen nadeel voor mij kan ontstaan.
- Ik geef toestemming voor het verzamelen en gebruiken van mijn gegevens voor de beantwoording van de onderzoeksvraag in dit onderzoek.
- Voor de verdere verwerking van de verzamelde gegevens geldt het algemeen belang als rechtsgrond volgens de AVG/GDPR. Stopzetting van deelname aan de studie houdt dus in dat de eerder verzamelde gegevens nog verder rechtsgeldig kunnen worden betrokken in de studie en niet moeten worden verwijderd.
- Ik weet dat er in dit onderzoek opnames van mij gemaakt kunnen worden:
Audio-opnames tijdens het interview. Deze worden enkel gebruikt bij het uitschrijven van de interviews.

- De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden voor wetenschappelijke doeleinden en mogen gepubliceerd worden. Mijn naam wordt daarbij niet gepubliceerd. Doorheen het onderzoek zullen mijn gegevens steeds vertrouwelijk behandeld worden. De onderzoeker zullen de volgende maatregelen nemen om mijn privacy te beschermen:
Enkel de onderzoeker en promotor hebben toegang tot de audio-opnames en uitgeschreven interviews. De volledige naam wordt niet gebruikt, wel afkortingen. Deze worden niet gepubliceerd.
- Ik wil graag op de hoogte gehouden worden van de resultaten van dit onderzoek. De onderzoeker mag mij hiervoor contacteren op het volgende e-mailadres:

- Voor vragen evenals voor de uitoefening van mijn rechten (inzage gegevens, correctie ervan,...) weet ik dat ik na mijn deelname terecht kan bij:
Febe Verwilghen
febe.verwilghen@student.uhasselt.be
0478819158

Meer informatie met betrekking tot privacy in onderzoek kan ik terugvinden op www.kuleuven.be/privacy.
Verdere vragen over privacyaspecten kan ik richten tot de functionaris voor gegevensbescherming:
dpo@kuleuven.be

Deze studie werd beoordeeld en goedgekeurd door de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) van UHasselt op 5 september 2023. Voor eventuele klachten of andere bezorgdheden omtrent ethische aspecten van deze studie kan ik contact opnemen met SMEC: SMEC@uhasselt.be

Ik heb bovenstaande informatie gelezen en begrepen en heb antwoord gekregen op al mijn vragen betreffende deze studie. Ik stem toe om deel te nemen.

Datum:

Naam en handtekening proefpersoon

Naam en handtekening onderzoeker

Febe Verwilghen

Indien u niet wilt deelnemen aan het onderzoek, maar wel een reden hiervoor wil opgeven, kunt u onderstaande tekst-vak gebruiken. Het opgeven van een reden is vrijwillig

Reden:

Bijlage 4: Interviewleidraad

Karakteristieken van de deelnemers

- Leeftijd kind + ouder
- Scholingsgraad ouder
- Geslacht kind
- Gezinssamenstelling
- Nationaliteit kind + ouders
- Thuis taal
- Woonplaats (platteland, dorp, stad)
- Deeltijds/voltijds werken
- Is het kind gediagnosticeerd met of is er vermoeden van een ontwikkelingsstoornis?
- Soort onderwijs

Inleiding: Bij de komende vragen is het belangrijk om te antwoorden met de schoolcontext in het achterhoofd. Voor dit onderzoek is het minder van belang om de vragen te beantwoorden over bijvoorbeeld de betrokkenheid van het kind tijdens hobby's.

Ijsbreker: Hoe zou u kort uw kind beschrijven en wat doet hij/zij graag?

Persoon

- Vertelt het kind veel over zijn/haar schooldag en waarover vertelt hij/zij (enkel over activiteiten of ook over gevoelens hierbij)?
  - o Doorvragen: op welke momenten wordt er tijd gemaakt voor het kind om te vertellen over zijn/haar schooldag? (bv bij het afhalen van school, tijdens het avondeten, voor het slapen...)
  - o Doorvragen: welke vragen stelt u aan het kind om te weten te komen hoe het was op school? (bv vraagt u enkel hoe het was op school, of vraagt u verder over bv wat hij/zij gedaan heeft, met wie hij/zij gespeeld heeft...)
- Gaat het kind graag naar school? Waarom wel/niet?
  - o Is dit nu anders dan vroeger? Indien wel, wat heeft hiervoor gezorgd?
- Wat is volgens u het overheersende gevoel van uw kind tijdens een gemiddelde schooldag?
- Kunt u iets vertellen over zijn/haar vrienden op school?
  - o Doorvragen: vertelt hij/zij hier over?
  - o Doorvragen: komen ze ook na school bij elkaar?

Occupatie

- Kunt u iets zeggen over de lievelingsactiviteiten van het kind op school?
  - o Doorvragen: woe is hierbij betrokken en waar gaat dit spel door?
- Als u denkt aan alle activiteiten (op school en buiten school) wat zijn dan de activiteiten die uw kind graag doet en waarom?
- Kunt u iets zeggen over de activiteiten dat voor uw kind veel betekenis geven (of belangrijk zijn voor uw kind) en weet u ook waarom?
  - o Waarom vindt het kind bepaalde activiteiten eerder leuk en andere eerder niet leuk?
- Wanneer is uw kind tevreden met de deelname aan een bepaalde activiteit?

Omgeving

- Wordt er volgens u voldoende gedaan vanuit de school (leerkracht, directeur, ...) om kinderen te ondersteunen om mee te kunnen doen en erbij te horen?
  - o Wat is de rol van de klasleerkracht hierbij? Heeft het kind een goede band met de klasleerkracht?
  - o Zijn er dingen dat u anders wenst? (zo ja, kunt u een voorbeeld geven)
- Wordt u als ouder voldoende geïnformeerd over de mate hoe goed uw kind mee kan doen en of uw kind erbij hoort op school/mee speelt met andere kinderen?
  - o Wat doet de school momenteel om u als ouder te informeren? (bv. via rapport, smart school...)
- Als je veranderingen zou kunnen doen om de mate van mee doen en erbij horen te bevorderen, wat zouden deze zijn?
  - o Wat doet u momenteel zelf al om mee doen en erbij horen op school te bevorderen? (bv, zorgen voor verkleedkleden bij halloween, zodat het kind niet de enige is die niet verkleed is)
- Bent u op de hoogte van eventuele verschillen in de mate van erbij horen op de speelplaats en in de klas? Zo ja, wat zijn deze verschillen?
- Kunt u iets vertellen over hoe tevreden bent u over de betrokkenheid van uw kind in schoolse activiteiten?

Slotvraag

- Zijn er nog dingen die vanuit uw perspectief belangrijk zijn voor de betrokkenheid uw kind op school, die we nog niet besproken hebben?